

Karikatura: B. Pečar

Profesor Niko Kralj je bil profesor na naši šoli dolga leta. Vodil je predmet Elementi projektiranja 2, seminar, diplome. Na zagrebškem Sveučilištu je predaval v okviru programa Razvoj in upravljanje oblikovanja, kjer sem dosegel magisterij tudi sam. V okviru Ljubljanske univerze je postavil Institut za oblikovanje. Vseskozi pa je sodeloval tudi v industriji, za svoja dela je dobival visoke mednarodne nagrade.

Kar nekaj nas je, ki smo izšli iz njegove šole.

Spominjamo se kakih posebnih reči, redko si ustvarimo sliko celote. Ko smo se nekateri kolegi po mnogih letih spet srečali ob odkritju spomenika Dušanu Moškoni, smo se šele zavedli kako daleč je od tistih časov, ko smo v drugem letniku prvič srečali mladega docenta Nika Kralja, ki se je vrnil iz Združenih držav in začel svojo učiteljsko pot na naši šoli. Navduševal nas je s svežino predavanj, pa predvsem z množico diapozitivov, s katerimi nam je širil obzorja, ko še ni bilo Interneta in so bile možnosti za potovanja omejena. Zdaj se spomnim kako nelagodno sem se počutil, ko mi je mlajši kolega pripovedoval, da so hodili leta kasneje na moja predavanja zaradi lepih slik. Zdaj, ko o tem razmišljam, ugotavljam, da je to pravzaprav poklon Niku Kralju. Tega sem se naučil pri njem.

Občudovali smo ga, ne da bi se tega zavedali. Kako naj si drugače razlagamo ideje, da bi mladi zagnanci narisali stol, ki bi se mu reklo 'prince', ker je on narisal 'rexa', kralja. Pri tem pa je treba priznati, da genialnosti tega projekta še dolgo nismo razumeli. Narediti udoben in dober stol v dragi izvedbi ni nobena umetnost. Ampak bili so drugačni časi, tako tehnika kot tehnologija sta bili omejeni, treba je bilo narediti 'nekaj' iz tistega 'malo', kar je bilo na voljo. Naredil je tridimenzionalno kompozicijo iz elementov v dveh dimenzijah, izrabil cenene, a plemenite izvedbe lesa, naredil cenen, lahek, udoben, lep in dragocen kos pohištva. Zdaj razumem milijone plagiatov, ki so jih proizvajali po svetu. To je klasika v najžlahtnejšem pomenu.

Sam še vedno najudobneje sedim v 'rexu'.

Vedno smo se imeli za vsaj malo pomembnejše, ker je imel 'naš profesor' žabo, ki je bila takrat čudež tehnike in oblikovanja. In leta kasneje, ko sem po kakih nujnih poteh smel za njeno krmilo, sem potem drugim ponosno razlagal o servo volanu - pa čeprav je tresel kot bi imel tresavico -, pa o električnih zavorah - čeprav si rabil kar nekaj časa, da si se navadil za silo udobno zavirati. In ko sem svojemu mehaniku navdušeno razlagal o lučeh, ki škilijo in kažejo pot, je rekel: če bi bilo to res kaj posebnega, bi jih imeli vsi. Danes, kakih petdeset let kasneje jih spet uvajajo.

Kot mlad asistent sem bil ponosen, da je imel profesor Kralj imenitne fotoaparate. Takrat si Nikona ni mogel privoščiti vsak. Dovolil mi je, da sem imel na polici njegovo zlato škatlo aparata, ki sem jo vedno poželjivo gledal. Danes tudi sam uporabljam Nikone. In če prav pomislim: to ni le poklon kvaliteti, v katero verjamem, je tudi poklon Niku Kralju.

Diplomo sem risal v Studiu Kralj, v njegovem seminarju, a pri pedantnem Dušanu Moškoni. Kralj je bil takrat v Izraelu in morali smo počakati, da se je vrnil. Ampak ni ga bilo dve leti in še več in nihče ni vedel kdaj pride. Diplomo sem imel narisano, za denar sem delal na Inštitutu za oblikovanje v Križankah, s končanjem študija pa sem kar čakal. Ko je potem nenadoma prišel, je profesor Moškon, takrat še docent, uredil, da sem diplomiral naslednji dan. Ni mi žal.

Po vseh teh letih zdaj razumem, da za toliko stvari dolgujem Niku Kralju tudi sam.

Marsikaj se je spremenilo, izboljšalo ali nadgradilo. Spomini ostajajo, a bodo odšli z nami, ki smo profesorja še poznali.

Njegova dela bodo ostala.

Borut Juvanec

* Tekst temelji na zapisu, ki sem ga pripravil za publikacijo Niko Kralj (Jasna Hrovatin, Visoka šola za dizajn, Ljubljana 2010)